

Preek over Nehemia 5

Het gebeurt nog wel eens dat ik mensen tegenkom die teleurgesteld zijn in de kerk, of, dat bedoelen ze dan meestal, teleurgesteld zijn in kerkmensen, de kerkenraad of de dominee. Als deze teleurgestelde mensen zich dan bij onze gemeente willen aansluiten, dan zou ik waarschijnlijk zoiets tegen hen zeggen als: wanneer je denkt dat je hier de perfecte kerk vindt, dan heb je het mis. Want zolang ik in deze kerk zit, zullen we geen perfecte kerk zijn. Simpelweg omdat ik geen perfect mens ben, en als niet perfecte mensen deel uitmaken van een kerk, en ik maak me sterk dat ik niet de enige niet-perfecte ben, zal de kerk ook niet perfect zijn.

En nu is het gekke dat we dat allang kunnen weten. Want de bijbel is er zo realistisch over hoe de mens in elkaar zit. Daarom hoeft het ons helemaal niet te verbazen dat er dingen fout gaan bij Nehemia, als de armen zich achtergesteld voelen door de rijken. De bijbel spreekt daar ook heel open over. En niet alleen hier. Denk maar bijvoorbeeld aan de eerste gemeente die ontstond op de Pinksterdag. Deze gemeente was nog maar net goed en wel van start of er was al onvrede onder de Grieks-sprekenden in de gemeente (Hd.6). Hun weduwen werden verwaarloosd in vergelijking met de Hebreeuws-sprekenden in de gemeente. Ook hier was er een conflict tussen arm en rijk in de gemeente. Of denk aan de gemeente in Corinthe waar de rijken bij de viering van het Avondmaal laten blijken dat ze niets van de betekenis van het Avondmaal hebben begrepen. In die tijd werd het Avondmaal wat anders gevierd dan nu. De gemeente organiseerde een Agapè-maaltijd. De gemeenteleden namen allemaal wat te eten en te drinken mee, de rijken iets meer en de armen iets minder. En dat werd op tafel gezet en dan hield men samen een maaltijd. Tijdens deze Agapè maaltijd werd dan altijd ook het Avondmaal gevierd. Nu was het in Corinthe zo dat de rijken altijd wat eerder aanwezig waren dan de arme slaven. De slaven maakten langere werkdagen. De aanwezige rijken begonnen alvast met eten en drinken voordat de armen aanwezig waren. Zij hadden zich al volgepropt en volgegoten en er was weinig meer over voor de armen. Het hele principe van de Agapè-maaltijd viel dan weg. En zo kwam het voor dat er mensen dronken aan het Avondmaal deelnamen. Dit noemt Paulus trouwens onwaardig. Sommige mensen denken dat zij zelf onwaardig zijn om deel te nemen aan het Avondmaal, maar daar gaat het niet om. De viering moet waardig gebeuren. Mensen zijn uit zichzelf altijd onwaardig. We zijn alleen maar waardig omdat God ons als

gelovigen in Christus waardig verklaard! Ook hier zien we dus in de gemeente een conflict tussen arm en rijk in de gemeente.

We gaan even terug naar de geschiedenis van Nehemia. De afgelopen weken heb ik een paar keer over Nehemia mogen preken hier. In Nehemia 1 hebben we gelezen hoe er bij Nehemia al biddend het plan ontstond om de muur van de verwoeste stad Jeruzalem te gaan herbouwen. De 70 jaren ballingschap zijn voorbij. De Israëlieten mochten terug. Ezra had met Zerubabel de tempel herbouwd en nu gaat Nehemia een aantal jaren later de stadsmuur restaureren. We hebben Nehemia getypeerd als een man van handen vouwen en handen uit de mouwen. Hij leefde in afhankelijkheid van God maar hij kende ook zijn eigen verantwoordelijkheid en pakte aan. In Nehemia 3 kunt u een mooi rondje om de stad heen lopen en zien dat Nehemia als leider allerlei mensen aan het werk heeft gekregen. Handelaars, priesters, zalfbereiders, goudsmeden, oversten en zelfs vrouwen. Regelmatig lezen we dat iemand aan het werk is vlak bij zijn eigen huis. Logisch, want juist daarvoor zijn de mensen gemotiveerd. Sterk staaltje van leiderschap van Nehemia. In Nehemia 4 krijgt Nehemia te maken met tegenstand. We komen Sanballat en zijn vrienden tegen. Vorige keer heb ik deze Sanballat vergeleken met Nehemia. Wat een verschil. Sanballat, de doe-het-zelver, de handige jongen die uit is op zelfverheerlijking en Nehemia die God vertrouwt en ondanks alle tegenstand doorgaat met bouwen en niet uit is op eigen eer, maar op de eer van God. Vorige keer kwamen de problemen tijdens de bouw dus vooral van buiten en deze keer in Nehemia 5 blijken de problemen van binnenuit te komen.

Wat is er aan de hand. Een groep armere mensen komen zich beklagen over hun rijke volksgenoten. Er blijken drie klachten te zijn: Eén groep heeft veel kinderen en wil graag koren hebben om te overleven. Een tweede groep heeft velden, wijngaarden en huizen verpand om koren te kunnen kopen tegen de honger. Een derde groep heeft geld moeten lenen om de belasting aan de Perzische koning te kunnen betalen, met velden en wijngaarden als onderpand. Een aantal armen hebben zelfs hun zonen en dochters als slaven moeten verkopen en anderen zijn bang dat hun kinderen binnenkort hetzelfde lot treft.

Nehemia stelt het onrecht aan de kaak. Hebt u in de gaten dat dit onrecht gebeurt tijdens Gods werk. Zo spreekt onze tekst over de herbouw van de muur van

Jeruzalem, Gods werk. Blijkbaar lopen Gods werk en menselijk onrecht dwars door elkaar heen. Gaat dat zo in de gemeente ook niet vaak. In onze gemeente in Oldebroek hebben we de 1^e Corinthe brief behandeld op de gemeentelijke bijbelstudie. In die gemeente van Corinthe gaat er echt van alles mis. We hebben het net al even gehad over de misbruiken bij het Avondmaal, maar ook op seksueel gebied is er van alles loos, de erediensten waren een chaos, iedereen praatte door elkaar, vrouwen bekritseerden de preken van hun eigen mannen, er was partijchap in de gemeente, sommigen geloofden niet in de opstanding, en ga zo maar door. En toch spreekt Paulus deze gemeente aan als heiligen, geroepen heiligen in Christus. God is in de gemeente een werk begonnen, er zijn mensen uit het heidendom tot geloof gekomen, maar ondertussen is er heel veel dat fout gaat.

En dat gebeurt dus ook bij Nehemia. Gods werk en onze gebrekkigheid gaan samen op. Maar dat wil niet zeggen dat we moeten berusten in gebrekkigheid of zonde. En dat doet Nehemia ook niet. Zodra hij hoort over dit onrecht wordt hij kwaad. Dat kan dus. Een man Gods kan terecht kwaad worden over onrecht. Er staat niet dat Nehemia trouwens zijn zelfbeheersing verliest. Hij had de feiten gehoord en heeft alles goed overwogen. Na het horen van de feiten werd hij kwaad. Persoonlijk geloof ik dat boosheid niet zondig hoeft te zijn. We zien in de bijbel ook wel dat de Here God boos is. En ook de Here Jezus was boos toen Hij het tempelplein schoonveegde van al het onrecht wat daar gebeurde. Boosheid is geen zonde, het kan volkomen terecht zijn, je kunt terecht heilig verontwaardigd zijn over onrecht, maar boosheid is wel een valkuil voor zonde. Want juist in je boosheid verlies je zo gauw je zelfbeheersing en zeg je dingen die je beter niet had kunnen zeggen. Maar bij Nehemia krijg ik een andere indruk. Hij overweegt de feiten en durft dan ook de fouten gewoon te benoemen. Nehemia is niet van pappen en nat houden, het onrecht moet benoemd, er moet recht gedaan worden. “Jullie nemen woeker van je volksgenoten. Weten jullie dan niet wat er in Ex. 22:24 staat: *als je geld leent aan iemand van mijn volk die armoede lijdt, gedraag je dan niet als een geldschieter en vraag geen rente van hem*”. Is de bijbel hier niet duidelijk genoeg? Nehemia durft dus te zeggen: dit zegt Gods Woord! Hoe kun je daar dan van afwijken.

Maar hij gaat nog verder. Want voor de Israëlieten die hun volksgenoten tot slavernij hadden gedwongen heeft hij ook wel wat te zeggen. Op zich werd dit gebruik niet verboden in de bijbel. Het is geoorloofd dat een Israëliet zich verkoopt als slaaf aan

zijn volksgenoot. Als de slaaf dan maar weer werd vrijgelaten in het zevende jaar of in het jubeljaar. Volgens de letter van de wet zou het mogen, maar nu in deze situatie, terwijl iedereen z'n best om zoveel mogelijk ballingen weer vrij te kopen uit de ballingschap en nu we met z'n allen aan de muur werken, zodat er even geen inkomen is, dan ga je als rijke toch niet je arme broeder in de problemen brengen door hem als slaaf in dienst te nemen. Dit is niet goed. Zo geef je de vijand reden tot bespotting en sta je niet recht tegenover God.

Nehemia roept de leiders samen en confronteert hen met dit onrecht. Nehemia heeft zelf ook geld en koren te leen gegeven aan de armen. Er staat niet dat hij rente heeft gevraagd daarvoor. Maar als voorbeeld voor de rijken scheldt hij de schuld kwijt. En hij roept de rijken op hetzelfde te doen. Geef hun velden, hun huizen en wijngaarden, het koren, de most en de olie terug. Ook de rente die je ontvangen hebt moet je teruggeven.

En dan gebeurt er iets bijzonders. Na deze aanslag op de portemonnee wordt er niet gemopperd, maar de leiders zeggen: wij zullen alles teruggeven. En om te zorgen dat het niet bij mooie woorden alleen blijft laat Nehemia de priesters komen en laat de mensen zweren dat ze hun belofte zullen nakomen. Daarna volvoert hij een symbolische handeling door de bewaarplaats van zijn kled uit te schudden en spreekt hij een vervloeking uit: *Wie zich niet houdt aan het gegeven woord zal door God uigeschud worden uit zijn huis en bezitting.* En de hele gemeenschap antwoordde met: *Amen.*

Vervolgens beschrijft Nehemia hoe onzelfzuchtig hij zijn taak als leider van het volk heeft ingevuld. Als je dit stukje leest dan krijg je de indruk dat Nehemia een beetje opschepperig doet. Hij had als landvoogd het recht om belasting te heffen. Zijn voorgangers hadden dat ook allemaal gedaan, zij legden het volk zware lasten op. Nehemia heeft dat niet willen doen. Hij liet zelfs de leiders van het volk, 150 man, van zijn tafel eten. Dat koste hem dagelijks een rund, zes stuks klein vee, gevogelte en wijn. Op deze manier heeft hij geprobeerd het volk zo veel mogelijk te sparen. In dit gedeelte komen twee motieven naar voren waarom Nehemia zo heeft gehandeld. Eerbied voor God en medelijden met het volk. Daarmee komen de twee belangrijkste geboden van God tot uiting. God liefhebben boven alles en je naaste als jezelf. Je ziet bij Nehemia dat hij niet handelt volgens regeltjes maar volgens de geest en de

intenties van de wet. Hij neemt als leider een zwaardere last op zich dan dat hij vraagt van anderen. Juist ten aanzien van inkomsten en bezit ligt het voorbeeld van een leider heel gevoelig.

In de vorige preken over Nehemia hebben we al gezien dat er in het bijbelboek Nehemia veel lessen te trekken zijn die ook van toepassing zijn op de kerk. Dat geldt voor het gedeelte van vandaag ook.

In de eerste plaats leren we, heel nuchter, dat we er niet gek van moeten staan te kijken dat er dingen fout gaan. Dat hoort er gewoon bij. De perfecte kerk bestaat niet. En dat deze fouten heel makkelijk een aanleiding voor een conflict zijn hoeft ons ook niet te verbazen. We moeten niet verbaasd zijn over het feit dat er conflicten plaatsvinden, die gebeuren ook bij christenen, maar wat van belang is, is dat we christelijk met onze meningsverschillen en conflicten omgaan. En ook daarin leren we van Nehemia.

Zodra hij geconfronteerd wordt met gemopper onder het volk komt hij in actie. Daar kunnen leiders in de gemeente van leren. *Niet laten sudderen, maar ingrijpen*. Een conflict gaat namelijk nooit vanzelf over. Je hoort wel eens mensen zeggen dat de tijd alle wonden heelt. Dat is bij wonden die door een conflict ontstaan in ieder geval niet zo. Conflicten groeien en worden erger en erger, en uiteindelijk zijn ze zo groot geworden dat de zaak ontploft. En daarom moet je vroegtijdig ingrijpen. En om te kunnen ingrijpen is het van belang om *goed op de hoogte te zijn* van de feiten. Dat zien we bij Nehemia ook. Alvorens hij een mening geeft over het ontstane conflict zorgt hij dat hij goed geïnformeerd is. Ga nooit af op het getuigenis van één persoon, want iedereen kijkt naar het conflict door zijn eigen gekleurde bril.

En zodra Nehemia goed op de hoogte is van de feiten heeft hij de moed om *beslissingen te nemen*. Als het moet ook impopulaire beslissingen. Leiders van de gemeente zullen in hun beslissingen altijd het belang van de hele gemeente voor ogen moeten houden. Niet de persoonlijke voorkeur of smaak is doorslaggevend, maar Gods weg met de gemeente. En daarbij is de bijbel gezaghebbend. In de toepassing van de beslissing zul je als leider altijd *een voorbeeld moeten zijn*. Nehemia geeft zelf de geleende goederen weer terug aan de arme mensen en dat geeft hem ook het gezag om dat van z'n mensen te vragen. Je kunt onmogelijk van anderen iets vragen waartoe je zelf niet bereid bent. Het laatste wat me opvalt bij

Nehemia is dat hij van *duidelijke afspraken* houdt. Hij blijft niet hangen in goede bedoelingen, maar laat de mensen zelfs zweren om de afspraken heel concreet na te komen.

Weet u, nu ik een drietal preken over Nehemia heb mogen verzorgen ben ik opnieuw onder de indruk gekomen van deze man. Niet alleen omdat hij leiding heeft gegeven aan een geweldige klus onder moeilijke omstandigheden, onder grote druk met tegenstand van buitenaf en problemen van binnenuit. Maar vooral omdat hij deze klus heeft geklaard in afhankelijkheid van God. Telkens weer zien we dat hij God betreft bij zijn leven en Zijn leiding zoekt. En weet u wat dan zo mooi is? Dat lezen we in 6:15,16:

Na tweeënvijftig dagen was de muur voltooid, op 25 elul. Toen de volken rondom ons, onze vijanden, dat hoorden, werden ze bang en voelden zich klein, omdat ze beseften dat dit werk door onze God tot stand was gebracht.

Wat zou het geweldig zijn als we dat ook zouden mogen toepassen op ons als kerk. Die kerk daar, wat stelt het eigenlijk allemaal voor. Het is lang niet de perfecte kerk. Meningverschillen, problemen, niets menselijks is hen vreemd. Maar dwars daar door heen zie je wat anders. Een kerk vol Nehemia's.

Mensen die zich laten inschakelen door God, handen vouwen en handen uit de mouwen.

Mensen die zich niet uit het veld laten slaan door moeilijkheden. Blijf bouwen en blijf vertrouwen.

Mensen die bij al die problemen willen laten leiden door Gods woord. De bijbel openhouden.

Zulke Nehemia's zoekt God vandaag ook nog. Mensen die meebouwen. Letterlijk soms aan een kerkgebouw. Maar in ieder geval bouwen aan Gods Koninkrijk. Zulke mensen hoeven niet perfect te zijn, maar ze kunnen wel een verschil maken. Omdat ze weten dat ze zelf niet perfect zijn laten ze zich inschakelen door een perfecte God. En die God schaamt zich er niet voor om met die niet-perfecte mensen één gezin te vormen. Noem mij maar Vader.....wil jij dan m'n kind zijn?

Amen

September 2011
G.P.Hartkamp
Wapenveld